

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTASUUNNITELMAN 2025 TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Haapajärven kaupungin ympäristöpalvelut

SISÄLTÖ

1.	Yleistä ympäristöterveydenhuollon raportoinnista	2
2.	Henkilöstö	2
3.	Valvontaohjelmakauden valtakunnallisen teemaan toteutuminen.....	3
4.	Elintarvikevalvonta.....	3
5.	Terveysturvallisuuslain valvonta	6
6.	Tupakka- ja lääkelain valvonta	8
7.	Eläinlääkintähuolto	8
8.	Valvonnasta saadut tulot	9

1. Yleistä ympäristöterveydenhuollon raportoinnista

Haapajärven kaupungin ympäristöpalveluiden elintarvikevalvontaa, terveydensuojelun valvontaa, tupakka- ja lääkelain valvontaa ja eläinlääkintähuoltoa varten on laadittu ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma, joka tarkistetaan vuosittain. Ympäristöterveydenhuoltoa ohjaavan monijäsenen toimielimen on arvioitava valvontasuunnitelman toteutuminen vuosittain.

Ympäristöterveydenhuollon valvontatiedot tallennetaan valtakunnalliseen VATI-tietojärjestelmään, josta ne ovat Lupa- ja valvontaviraston ja Ruokaviraston nähtävissä. Vuoden 2025 valvontatiedot raportoidaan lisäksi Pikantti-työtilaan 28.2.2026 mennessä. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi sekä pöytäkirjanote sen hyväksymisestä toimitetaan tiedoksi Ruokavirastolle. Toteutumisen arvioinnissa otetaan huomioon seuraavat tekijät:

1. Tarkastusten määrä kohdetyypeittäin
2. Tarkastusten kattavuus
3. Näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin
4. Valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen

Valvonnan kattavuus ja toteutuminen arvioidaan toimialakohtaisesti valvontakohdetyypeittäin. Tarvittaessa kerrotaan syyt tai perustelut mahdollisten toteuttamatta jääneiden tavoitteiden osalta.

Elintarvikevalvonnan raportointi on tehty elintarvikeketjun valvonnan VASU-raportointi -ohjeen (Ruokavirasto 7645/04.03.00.01/2021/17) mukaisesti. Arviointia hyödynnetään paikallisen ympäristöterveydenhuollon kehittämisessä ja valvonnan toimivuuden varmistamisessa sekä uusien suunnitelmien laadinnassa.

2. Henkilöstö

Ympäristöterveysvalvonnassa on toiminut kaksi vakituista ja yksi määräaikainen ympäristötarkastaja. Yhtä virkaa on hoidettu osittaisella n. 80 %:n työajalla vuodesta 2018 asti. Ympäristötarkastajan neljäs virka jouduttiin edelleen jättämään kuntien säästötavoitteista johtuen täyttämättä vuonna 2025. Poissaoloja ympäristöterveyden tarkastajille on lisäksi kertynyt 72 työpäivää (noin 3,5 kk) sairaslomien, tilapäisten hoitovapaiden, palkattomien vapaiden vuoksi. Yksi virka oli kokonaan täyttämättä kahden kuukauden ajan. Edellä mainitut poissaolot ja osittaiset työajat huomioiden ympäristöterveysvalvonnan 3 htv:n resurssista oli käytettävissä vain 2,4 htv:tta.

Valvontaeläinlääkärityöpanosta on resursoitu yksikköömme 1,6 htv:a. Valvontaeläinlääkäreitä on ollut kaksi vuonna 2025, molemmat 78 %:n työajalla. Toista valvontaeläinlääkärin virkaa on hoidettu n. 2 kk:n ajan 47 %:n työajalla. Poissaoloja on kertynyt lomarahavapaista, sairauspoissaoloista ja kuntoutuksesta johtuen 50 työpäivää. Kaikki em. poissaolot ja osa-aikaisuudet huomioiden valvontaeläinlääkäriresurssia on ollut vuonna 2025 käytettävissä ainoastaan 1,4 htv:tta. Valvontaeläinlääkärien työajasta noin 60 % ovat vieneet eläinsuojeluasiat ja muut valtiolle kuuluvat tehtävät.

Ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluiden palvelulinjan johtajana on ympäristöjohtaja, joka toimii ympäristöterveydenhuollon, ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan johtajana. Toimistotehtävissä on toiminut kaksi lupasihteeriä. Lupasihteereiden työajasta on kulunut arviolta 0,5 htv ympäristöterveydenhuollon tehtäviin.

3. Valvontaohjelmakauden valtakunnallisen teemaan toteutuminen

Ohjelmakauden 2025-2028 teemana on **vaikuttava valvonta ja ydintehtävät**, joiden mukaisia tavoitteita ovat **tietoperusteinen valvonta, osaaminen ja varautuminen**. Valvontayksikössämme on edistetty teeman toteutumista tekemällä viranomaisyhteistyötä, huolehtimalla varautumisesta häiriötilanteisiin ja hyödyntämällä valvontatietojärjestelmästä saatavaa tietoa. Lisäksi on tuettu henkilökunnan kouluttautumista. Viranomaisyhteistyötä on tehty mm. naapurivalvontayksiköiden, rakennusvalvontaviranomaisen, ympäristönsuojeluviranomaisen, poliisin, ELY:n ja AVI:n kanssa. Myös Ruokavirastoon ja Valviraan on oltu yhteydessä tarvittaessa. Moniammatillista yhteistyötä on tehty lisäksi epidemioiden selvitystyöryhmässä ja ehkäisevän päihdetyön työryhmässä. Häiriötilanteisiin varautumisen tiimoilta on tehty yhteistyötä alueellisesti Oulun eteläisen alueen valvontayksiköiden kesken. Pohjois-pohjanmaan valvontayksiköiden kesken on perustettu valvontatiimejä, jotka pitävät yhteyttä ja kokoontuvat säännöllisesti ajankohtaisten asioiden tiimoilta. Alueellisessa talousvesitiimissä ovat mukana edustajat myös ELY:stä ja AVI:sta. Haapajärven ympäristöpalveluiden henkilökunta toteutti toukokuussa sisäisen valmiusharjoituksen YMPPI24-25 ja häiriötilannesuunnitelman asiat kerrataan ja tarkastetaan yhdessä vuosittain.

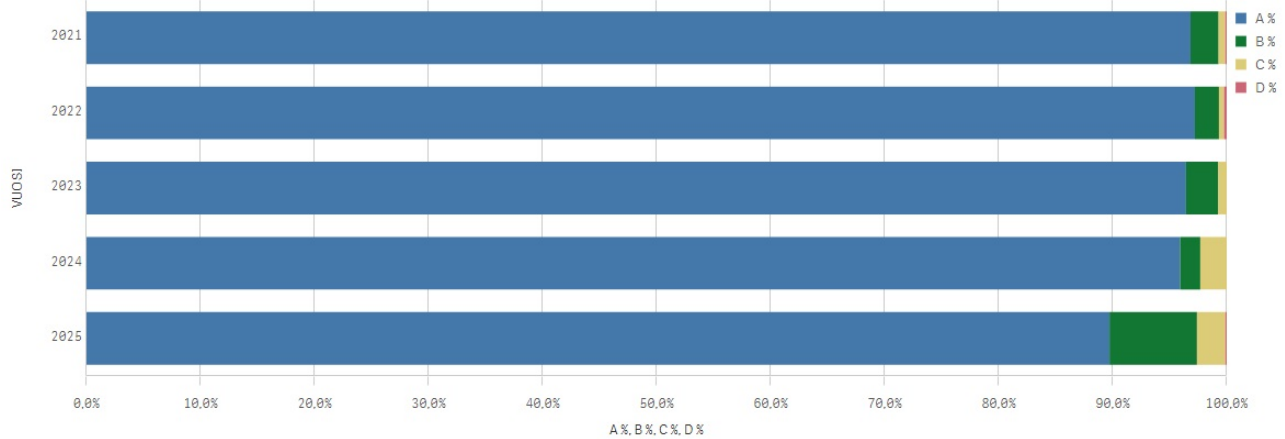
4. Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnan valvontatehtäviä on hoitanut pääosin yksi ympäristötarkastaja. Toinen tarkastaja on hoitanut joitakin vähäriskisten kohteiden tarkastuksia. Ympäristöjohtaja ja valvontaeläinlääkäri ovat hoitaneet laitosvalvontaa. Maitohygieniatarkastukset ovat kuuluneet valvontaeläinlääkäreiden tehtäviin. Myös yksi praktikkoeläinlääkäri on osallistunut maitohygieniavalvontaan. Valvontaeläinlääkäri on osallistunut elintarvikehuoneistovalvontaan koskien eläinperäisiä elintarvikkeita. Koko ympäristöterveysvalvonnan resurssit on kuvattu luvussa 1.

4.1 Toiminnan ja tuotteiden säännöstenmukaisuus ja valvonnan vaikuttavuus

Vuodesta 2019 alkaen OIVA-arviointi on ollut käytössä koko elintarviketoimialalla (ml. alkutuotanto). Vuonna 2025 korjauskehotuksista (C) suurin osa annettiin ravintoloissa ja maitotiloilla. Tämän lisäksi korjauskehotuksia annettiin elintarvikkeiden myynnissä, varastoinnissa ja kala-alan toiminnassa. Yleisimpiä kehotusten syitä olivat puutteet lämpötilojen hallinnassa, Oiva-raportin esilläpidossa, elintarviketietojen antamisessa ja tilojen / pintojen puhtaudessa. Maitotiloilla korjattavaa oli maidon jäähdytys- ja säilytystiloissa, lypsylaitteissa, haittaeläintorjunnassa ja tilojen/laitteiden/eläinten puhtaudessa. Hallinnollisiin pakkokeinoin johtaneita tarkastuksia (D-arvosana) on tehty kahdessa alueellemme rekisteröityneessä liikkuvassa elintarvikehuoneistossa toisten valvontayksiköiden alueella. Ohjeistusta toiminnan kehittämiseksi annettiin tarkastuksilla sekä kirjattiin elintarvikehuoneistojen tarkastuskertomuksiin B-arvosanojen yhteyteen. Rivikohtaisten A-arvosanojen osuus kaikista annetuista arvioista on vähentynyt viime vuosina (Kuva 1 ja Taulukko 1).

Kuva 1. Elintarviketoimialan rivikohtaisten Oiva-arvosanojen osuudet vuosina 2021-2025. (QV010)

Taulukko 1. Elintarviketoimialan rivikohtaiset tulokset vuosina 2021-2025 (QV010).

VUOSI	A kpl	B kpl	C kpl	D kpl	A %	B %	C %	D %	Tarkastuksia
2025	2410	206	67	3	90 %	8 %	2 %	0 %	139
2024	870	16	21	0	96 %	2 %	2 %	-	51
2023	1704	50	13	0	96 %	3 %	1 %	-	106
2022	1289	28	6	3	97 %	2 %	0 %	0 %	69
2021	1768	45	11	2	97 %	2 %	1 %	0 %	105

4.2 Valvontasuunnitelman toteutuminen

Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma toteutui erinomaisesti (107 %) ja valvontavelkaa saatiin kurottua umpeen. Vatiin kirjattiin saha-ilmoituksia yhteensä 4 kpl. Valvonnan painopisteenä vuonna 2025 olivat tilojen, pintojen ja välineiden soveltuvuus, kunnossapito ja siisteys, henkilökunnan koulutuksen ja toiminnan valvonta, allergeenien ja intoleranssien hallinta, elintarvikkeista annettavat tiedot ja kontaktimateriaalien käyttö. Elintarvikehuoneistojen ja alkutuotantopaikkojen rekisteröinti-/muutosilmoituksia käsiteltiin 28 kpl ja lopetusilmoituksia 12 kpl (lähde: QV002-raportti).

Taulukko 2. Elintarvikehuoneistojen tarkastussuunnitelman toteutuminen kohderyhmittäin v. 2025. (QV020-raportti)

LUOKKA	Toimintatyyppi	Valvontakohteiden lkm yhteensä	Suunnitellut tarkastukset riskinarviointi huomioiden	Toteutuneet suunn. tarkastukset	Seuranta -/ muut tarkastukset
Alkutuotanto	Maidontuotanto	116	15	14	5
	Lihantuotanto / naudat	44	0	0	
	Munantuotanto	2	0	0	
	Puutarhaviljely, avomaa	9	1	0	
	Puutarhaviljely, kasvihuone	1	0	0	

	Kalastus	8	0	0	
	Hunajantuotanto	4	0	0	
Valmistus	Makeisten valmistus	1	1	0	
Kala-ala	Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	1	2	1	1
Vilja- ja kasvisala	Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	8	7	5	
	Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia	2	2	2	
	Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	1	1	1	
Myynti	Elintarvikkeiden vähittäismyynti	24	17	23	4
	Kuluttajan tuotteiden käsittely	1	1	2	1
Tarjoilu	Ravintolatoiminta	20	16	23	6
	Grilli- ja pikaruokatoiminta	5	4	3	1
	Kahvilatoiminta	13	7	12	2
	Pubitoiminta	2	0	0	
	Suurtalous, laitoskeittiö	24	21	22	1
	Suurtalous, keskuskeittiö	9	12	6	
	Suurtalous, tarjoilukeittiö	33	12	11	1
	Pitopalvelu	1	1	1	
Kuljetus	Elintarvikkeiden kuljetus	5	3	2	
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	Muu elintarvikkeiden varastointi	2	2	2	1
	Elintarvikkeiden pakkaaminen	1	1	0	
Vienti ja tuonti	Elintarvikkeiden maahantuonti	1	1	0	
Elintarvikekontaktimateriaalit	Elintarvikekontaktimateriaalien valmistus	1	1	1	
Kansalliset toiminnalliset helpotukset	Lihan käsittely	3	2	2	
Yhteensä		342	130	139	24
Toteuma-%				107 %	

4.3 Ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimet sekä muutokset seuraavien vuosien valvontaan

Toimijoiden säädösten tuntemusta vahvistettiin tarkastusten yhteydessä ja tarkastuskertomuksissa annettulla ohjeistuksella. Ohjausta ja neuvontaa annettiin puhelimitse, sähköpostitse ja netti- ja fb-sivuilla. Korjauskehotusten toteuttaminen varmistettiin uusintatarkastuksin. Erityisesti ravintolatoiminnassa

havaittiin kehotuksiin johtaneita puutteita, joten niiden valvontaan on syytä panostaa tulevina vuosina. Lisäksi eri alueilla tehtyjen havaintojen johdosta valvontaa on kohdistettava myös liikkuviin elintarvikehuoneistoihin yhteistyössä muiden valvontayksiköiden kanssa.

AVI:n, Ruokaviraston sekä toisten valvontayksiköiden kanssa tehty yhteistyö on osoittautunut tärkeäksi pienessä yksikössämme. Valvonnassa on syytä edelleen hyödyntää ja lisätä viranomaisyhteistyötä useita valvontavastuita sisältävien tapausten selvittämisessä sekä liikkuvien elintarvikehuoneistojen valvonnassa. Toiminnanharjoittajien opastamiseen, tiedottamiseen ja kouluttamiseen on syytä panostaa vielä voimakkaammin. Tässäkin on järkevää hyödyntää viranomaisyhteistyötä ja verkostoitumista.

Yksikön haavoittuvuuden vähentämiseksi elintarvikevalvonnan tehtäviä on jaettu useammalle tarkastajille, vaikka yhdellä tarkastajista onkin päävastuualueena elintarvikevalvonta. Tämä on osoittautunut tarpeelliseksi toimintatavaksi. Tehtävien jakautumista ja edistymistä seurataan vuoden mittaan yhteisissä viikko- ja tiimipalaverissa.

5. Terveydensuojelulain valvonta

Kaikki kolme ympäristötarkastajaa ovat osallistuneet terveydensuojelun valvontatehtäviin vuonna 2025, vaikka yksi ympäristötarkastajista on keskittynyt asumisterveysasioihin ja yksi talousvesiasioihin. Vuoden 2024 alusta alkaen yksikössämme ei ole ollut sertifioitua asumisterveysasiantuntijaa, mutta tehtävään aloitti perehtymään uusi viranhaltija 1.10.2024 alkaen. Terveydensuojelun osaamisen kehittämiseen on panostettu painopisteeksi nostetun tavoitteen mukaisesti, kun asumisterveyttä hoitavan viranhaltijan omaa YAMK-tutkintoon johtavaa kouluttautumista ja täydennyskoulutusta on tuettu. Häiriötilanteisiin varautumista on edistetty päivittämällä ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelma ja osallistumalla vesilaitosten riskienhallintasuunnitelmien päivitustyöhön. Valvontayksikön omaksi painopisteeksi on nostettu huoneistojen puhtaanapito ja hygieeniset olosuhteet. Tähän liittyen laadittiin kyselylomake siivoustyön mitoituksista, joka voidaan lähettää toiminnanharjoittajalle ennen suunnitelmallista valvontakäyntiä. Valvontakäynneillä on hyödynnetty myös aluehygieniahoitajalta saatua ajantasaista tietoa alueen tartuntatautilanteesta.

Tarkastussuunnitelma toteutui lähes suunnitellusti (84 %). Taulukossa 3 on esitetty terveydensuojelun tarkastussuunnitelman toteutuminen kohderyhmittäin.

Terveydensuojeluun kuuluu paljon suunnitelman ulkopuolista työtä, kuten lausuntojen antamista, sisäilmaongelmien selvittämistä, asunnontarkastuksia ja osallistumista sisäilmatyöryhmiin. Asumisterveysasioissa annetaan merkittävän paljon ohjausta ja neuvontaa. TsL:n 13 § ja 18a §:n mukaisia ilmoituksia käsiteltiin 18 kpl. Vesilaitoshyväksymisiä (TsL 18 §) käsiteltiin 3 kpl. Lausuntoja annettiin 43 kpl. Suunnitelman ulkopuolisia seuranta- tai terveyshaittatarkastuksia tehtiin 7 kpl. Aikaa käytettiin myös raportointiin, valvontasuunnitelman laatimiseen ja kohderekisterin selvittelyyn.

Taulukko 3. Terveydensuojelun tarkastusten toteutuminen kohderyhmittäin (QV006).

Toimintatyyppi	Valvontakohteiden lkm yhteensä	Suunnitellut tarkastukset riskinarviointi huomioiden	Toteutuneet suunn. tarkastukset	Muut tarkastukset
Talousvesilaitos, jossa vedentoimitus >1000 m3/d tai vähintään 5000 käyttäjää	2	2	2	

Talousvesilaitos, jossa vedentoimitus 10-999 m3/d tai 50-4999 käyttäjää	6	5	5	2
Talousvesilaitos, jossa vedentoimitus < 10m3/d tai alle 50 käyttäjää	11	4	4	
Vedenottamot (talousveden tukkumyynti)	1	2	3	
Lasten ja nuorten kohteet: Kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot	17	8	9	
Esiopetus	2	0	0	
Peruskoulu	10	8	8	
Lukio	4	3	4	
Ammattioppilaitos	2	1	1	
Muut koulut ja oppilaitokset	1	1	1	
Aamiaismajoitus ja maatilamatkailu	6	3	3	
Hotelli	5	2	2	
Hostelli, retkeilymaja, huoneistohotelli tms.	2	0	0	
Lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	3	1	1	
Muu loma-asuntojen ammatt. tarjoaminen	8	3	0	
Muu majoitustoiminta	16	2	0	
Kosmetologiset huoneistot	11	1	0	
Muu ihon käsittely tai hoito	1	1	0	
Tatuointi ja lävistys	3	0	0	
Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti	14	8	5	
Leikkitoiminta, muu päivätoiminta	4	4	1	
Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit	1	0	0	
Vanhusten tehostetun palveluasuminen	8	2	2	1
Kehitysvammaisten tehostettu palveluasuminen	5	5	4	1
Muut yksiköt	1	1	0	
Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien tehostettu palveluasuminen	3	1	0	
Yleiset uimarannat (EU-uimarannat)	1	1	1	
Pienet yleiset uimarannat	9	9	9	
Yleiset altaat	3	3	2	

Yleiset saunat	6	4	4	
Yleinen liikuntatila	16	7	3	1
Suuret yleisötilaisuudet	1	1	1	
Yhteensä	184	93	78	
Toteuma-%			84 %	

6. Tupakka- ja lääkelain valvonta

Tupakan myyntiasioita ja esilläpitokiellon toteutumista on valvottu elintarviketarkastusten yhteydessä 16 tarkastuksella (suunniteltu 15 kpl). Nikotiinikorvaushoitotuotteiden myynnin valvontaa tehtiin yhteensä 9 tarkastuksella (suunniteltu 9 kpl).

Uusia tupakan vähittäismyyntilupia käsiteltiin 1 kpl. Jonkin verran aikaa käytettiin tupakkalain laskutukseen, täydennyskoulutukseen, valvontatietojen raportointiin ja valvontasuunnitelman päivitykseen.

7. Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkäripalveluiden saatavuus ja laatu on toteutunut suunnitellun mukaisesti. Ajanvarauksia varten on Telian VIP-palveluun pohjautuva ajanvarausnumero ja päivystysaikaisia yhteydenottoja varten maksullinen päivystysnumero. Päivystäjänä toimii yksi kunnaneläinlääkäri vuorollaan ja päivystysalueena on koko Haapajärven ympäristöpalveluiden yhteistoiminta-alue. Päivystysjärjestely on toiminut hyvin. Alueen praktiikka on nautavaltaista sekapraktiikkaa. Päivystyksen eriyttämistä pien- ja hyötyeläimiin ei nähdä hyödyllisenä tai järkevänä. Alueella ei ole päivystyspalveluita tarjoavaa yksityistä palveluntarjontaa. Pyhäjärven vastaanotolla hoidetaan harraste-/pieneläinasiakkaita yhtenä päivänä viikossa. Haapajärven kaupungin KliniQ -ohjelmiston kautta eläinlääkäripraktiikassa on käytössä yhteinen asiakasrekisteri.

Tuotantoeläinten terveydenhuoltopalveluita on pystytty tarjoamaan kysyntää vastaavasti. Alueella on Naseva-terveydenhuoltosopimuksia 161 kpl ja Sikava-sopimustiloja 5 kpl. Terveydenhuoltokäynnejä tehdään näillä tiloilla 1-6 kertaa vuodessa. Osa käynneistä tehdään muiden käyntien ohessa. Terveydenhuoltotyölle on saatu rauhoitettua aikaa, koska jokainen eläinlääkäri vastaa vuorollaan akuuttien sairasmatkojen ja pieneläinpotilaiden hoitamisesta. Vuoden 2025 aikana rekrytoitiin sijaisia vuosilomien ja vanhempainvapaiden vuoksi.

Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia on tehty valvontaeläinlääkäreiden toimesta 96 kpl ja praktikoiden toimesta 2 kpl. Uusintatarkastuksia on tehty aktiivisesti tarkastusten loppuunsaattamiseksi. Taulukossa 4 on esitetty keskeisimmät suoritelukumäärät.

Taulukko 4. Eläinlääkintähuollon suoritteiden lukumäärät vuosina 2017-2025.

	Suorite	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Virka-aikana	Sairasmatka	2981	2099	2349	2098	2035	1958	1792	1610	1502
	Terveydenhuoltokäynnit	201	142	299	226	213	184	212	202	157
	Vastaanottokäynti	1995	1956	1905	1938	2484	2895	2957	2489	2325
	Praktikoiden eläinsuojelutarkastukset	11	3	18	27	17	19	5	16	2

	Valvontaeläinlääkärin eläinsuojelutarkastukset	89	66	44	42	80	85	73	67	96
Päivystys	Sairasmatka	401	360	418	378	493	416	417	332	376
	Vastaanottokäynti	172	205	240	236	254	287	215	259	253

8. Valvonnasta saadut tulot

Hyvin toteutunut valvonta näkyy myös valvontatulojen kertymässä. Vuonna 2025 Vati-tietojen mukaan ympäristöterveysvalvonnan toimintatuottoja kertyi 89 083 €. Aluehallintovirasto korvasi valtiolle kuuluvien tehtävien hoidosta Haapajärven ympäristöpalveluille 93 931 €. Tulot kohdentuivat valvontayksikölle. Taulukossa 5 on esitetty valvontatulot eri vuosina.

Taulukko 5. Ympäristöterveydenhuollon valvontatulot vuosina 2019-2025.

Vuosi	Valvontatulot yhteensä €	Perus-/vuosimaksut, € (QV005, yhteenveto)	Suunnitelmallisen valvonnan maksut, € (QV002, tapahtumat, taulukko, excel)
2025	89 083	49 230	39 853
2024	66 100	49 490	16 610
2023	79 490	41 400	29 090
2022	75 665	52 425	23 240
2021	52 590	19 875	32 655
2020	46 714	19 875	26 699
2019	45 833	19 875	25 650